

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС ПРАКТИКИ

**ВИРОБНИЧА ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА ПРАКТИКА
(В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ)**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва практики	Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти)
Викладач (-і)	Королько Андрій Зіновійович
Контактний телефон викладача	0342-59-60-06
Е-mail викладача	andrii.korolko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа 15.00 год.
2. Анотація до виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти)	
<u>Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти)</u> є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього рівня бакалавра з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» спеціалізації 014.03 Історія. Відповідно до навчального плану виробничу історико-краєзнавчу практику (в закладах позашкільної освіти) проходять студенти у четвертому семестрі. Базами проведення практики виступають заклади позашкільної освіти м. Івано-Франківська: Центр патріотичного виховання учнівської молоді імені Степана Бандери Івано-Франківської міської ради, Центр освітніх інновацій Івано-Франківської міської ради, Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Івано-Франківської міської ради, Мала академія наук учнівської молоді Івано-Франківської міської ради, Івано-Франківське обласне відділення Малої академії наук України, Івано-Франківський обласний державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді. Студенти заочної форми навчання можуть проходити практику у ЗПО по місцю свого проживання.	
3. Мета та цілі виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти)	
Метою виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти) є засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів, сучасних методів, форм організації та знарядь праці в галузі майбутнього фаху, формування у них на базі одержаних у закладі вищої освіти знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час викладацької роботи в реальних умовах педагогічного процесу, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності. Практика передбачає підготовку випускників як фахівців – керівників гурткової роботи і вчителів історії в закладах позашкільної освіти і закладах загальної середньої освіти, які здатні до впровадження традиційних та інноваційних технологій навчання в професійній діяльності. Основні цілі виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти) – забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховальних завдань; розвивати в практикантів уміння проводити гурткові і факультативні заняття в закладах	

позашкільної освіти і закладах загальної середньої освіти з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності; формувати у студентів психологічну готовність до роботи в закладах позашкільної освіти і закладах загальної середньої освіти; поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду керівників гурткової роботи, виробити творчий підхід до педагогічної діяльності; формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу; формувати в майбутніх керівників гурткової роботи і учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвиткові професійних якостей педагога, потреби в педагогічній самоосвіті; розвивати в практикантів уміння здійснювати виховну роботу; сприяти становленню особистості студента-практиканта; вивчати документацію закладу позашкільної освіти: план роботи ЗПО, особові справи і психофізіологічні особливості вихованців гуртків, щоденники, журнали планування та обліку роботи гуртка; проводити гурткові заняття (не менше 2 занять різного типу), виховний захід з предмету; проводити психолого-педагогічні спостереження за вихованцями гуртка, виявляти їхні вікові та індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості; та ін.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Виробнича історико-краєзнавча практика (в закладах позашкільної освіти) покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що потребують інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії і суспільствознавчих предметів у навчальних закладах середньої освіти та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів професійно спрямованих наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1 – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ у навчанні – у навчанні і на практиці;

ЗК 5 – здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих;

ЗК 8 – здатність забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки;

фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 9 – здатність самостійно організовувати навчально-виховний процес, добирати ефективні методи, прийоми, форми і засоби навчання, спрямовані на розвиток вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також дотримуватися вимог безпеки життєдіяльності всіх учасників освітнього процесу;

ФК 13 – здатність до оволодіння базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності студентів до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва;

ФК 14 – здатність проводити гурткову, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу, туристично-краєзнавчу роботу.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час проходження виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти).

ПРН 6 – самостійно організовувати освітній процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності всіх учасників освітнього процесу, вибираючи продуктивні методи, прийоми, форми та засоби навчання;

ПРН 9 – розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись норм української літературної норми і вимог до написання наукових та навчальних текстів;

ПРН 14 – організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'яткоохоронну, народознавчу, туристично-краєзнавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини з навчальною, науковою і просвітницькою метою;

ПРН 15 – організовувати ефективну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, яка ґрунтується на здобутих знаннях, демократичних і гуманістичних цінностях;

ПРН 16 – брати участь у командній роботі, застосовувати оптимальну стратегію діяльності і приймати обґрунтовані рішення у складних і часом непередбачуваних професійних і життєвих ситуаціях, що потребує застосування нових підходів і прогнозування, усвідомлення власної відповідальності;

ПРН 17 – знати культурну спадщину українського народу в контексті світової культури, поважати різноманіття та мультикультурність світу; керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

5. Організація практики

Обсяг виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти)

лекції	–
семінарські заняття / практичні / лабораторні	–
самостійна робота	90

Ознаки практики

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4-й семестр	014 Середня освіта (Історія)	2	нормативний

Тематика (етапи) практики

Етапи	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Розробка календарного графіку проходження практики. Узгодження його з керівником-методистом та факультетським керівником практики	–	–	2
Підготовка психолого-педагогічного щоденника студента-практиканта	–	–	4
Розробка конспектів гурткових занять (не менше двох) та їх проведення	–	–	30
Розробка конспекту виховного заходу та його проведення	–	–	20
Підготовка психолого-педагогічної характеристики на вихованця гуртка	–	–	8

Виконання індивідуального завдання практики	–	–	8
Аналіз гурткового заняття, відвіданого студентом	–	–	4
Оформлення звіту практики	–	–	4
Підготовка усієї документації практики			10
	ЗАГ:	–	–
			90
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів з виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти) відбувається у формі <i>заліку</i> . Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума балів за такі види контролю: оцінка фахової підготовки (максимально – 20 балів), оцінка володіння методикою викладання (максимально – 20 балів), оцінка методичної роботи (максимально – 10 балів), оцінка проведеного виховного заходу (максимально – 15 балів), оцінка психолого-педагогічної характеристики на вихованця гуртка (максимально – 15 балів), оцінка індивідуального завдання (максимально – 10 балів), оцінка письмового звіту і його захисту (максимально – 10 балів).		
Критерії оцінювання матеріалів практики	Оцінювання виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти) здійснюється за 100-бальною шкалою та включає суму балів за сімома видами контролю: оцінка фахової підготовки; оцінка володіння методикою викладання; оцінка методичної роботи; оцінка проведеного виховного заходу; оцінка психолого-педагогічної характеристики на вихованця гуртка; оцінка індивідуального завдання; оцінка письмового звіту і його захисту. Оцінка «відмінно» (90–100 балів) ставиться за умов виконання студентом повного обсягу програми практики та індивідуальних завдань керівників; гурткові заняття й виховні заходи було проведено на високому науковому й організаційно-методичному рівнях, студентом обґрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації вихованців гуртків із врахуванням їх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови й аналізу занять. Також: 1. повністю реалізовано виховний, освітній, розвивальний потенціал гурткових занять; 2. методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям; 3. правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних вправ; 4. практикант дає чіткі й методично грамотні установки на виконання вихованцями гуртка практичних вправ (заповнення таблиць, карт тощо); 5. правильно розподіляє час гурткового заняття;		

6. практикант за власною ініціативою виготовив навчальні приладдя та вмів використовувати їх на гуртковому занятті, а також достатньо застосовував технічні засоби навчання;

7. студент помічає помилки вихованців гуртка і вчасно, коректно їх виправляє;

8. практикант використовує різні способи активізації вихованців гуртка на занятті з урахуванням їх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до школярів;

9. студент уміє забезпечити мотивацію і викликати зацікавленість вихованців гуртка до матеріалу, що вивчається;

10. грамотно використовує наочність, ТЗН, як наявні, так і самостійно виготовлені;

11. час від часу користується конспектом; у ході гурткового заняття може скоригувати свою діяльність;

12. брав активну участь в аналізі відвіданих гурткових занять і виховних заходів;

13. долав труднощі, володів аудиторією вихованців гуртка, застосовував індивідуальний та диференційований підхід до школярів;

14. підготовка чітко, логічно структурованого звіту, що відповідає вимогам оформлення звітної документації та включає самооцінку власної діяльності;

15. здав у визначений термін правильно оформлену документацію;

16. студент проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи в закладі позашкільної освіти, завоював повагу та авторитет серед вихованців гуртка, батьків і педагогічного колективу ЗПО, методистів, керівників педпрактики.

Оцінка «добре» (70–89 балів) ставиться за умов, якщо студент навчальні та виховні заходи провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував навчальні та виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації вихованців гуртка; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

1. має розгорнуті плани-конспекти усіх проведених гурткових занять і виховних заходів. Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним гурткових занять і виховних заходів оцінена методистами на «відмінно» або на «добре» відповідно до встановлених критеріїв.

2. не до кінця реалізовано виховний, освітній, розвивальний потенціал гурткового заняття;

3. методичні прийоми раціональні, відповідають умовам навчання та поставленим цілям;

4. в основному правильно встановлено послідовність і

співвідношення тренувальних вправ;

5. практикант іноді робить несуттєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок вихованців гуртка;

6. практикант володіє різними способами активізації вихованців гуртка на занятті, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;

7. студент уміє викликати інтерес вихованців гуртка до більшості видів роботи, що проводяться на занятті;

8. використовує наявні й самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна;

9. епізодично користується конспектом протягом гурткового заняття і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність;

10. здав у визначений термін правильно оформлену документацію;

11. має недостатній рівень самоаналізу, творчості, ініціативності;

12. серед вихованців гуртка, батьків, педагогічного колективу закладу позашкільної освіти, методистів і класних керівників добре себе зарекомендував.

Оцінка «задовільно» (50–69 балів) ставиться якщо студент у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність вихованців гуртка, не завжди був спроможний встановити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. Також:

1. якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним гурткових занять і виховних заходів оцінена методистами на «задовільно» відповідно до встановлених критеріїв;

2. не до кінця реалізовано виховальний, освітній, розвивальний потенціал гурткового заняття;

3. методичні прийоми не завжди відповідають меті;

4. мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення тренувальних вправ;

5. студент часто допускається своїх помилок, не помічає в багатьох випадках помилок вихованців гуртка;

6. недостатньо володіє способами активізації вихованців гуртка на занятті, не здійснює індивідуальний підхід до них;

7. уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на гуртковому занятті;

8. при проведенні гурткових занять у практиканта зустрічаються деякі труднощі та виникає потреба у допомозі керівника гуртка або методиста;

9. студент мало і не завжди раціонально використовує наочні

	посібники, не виготовляє їх самостійно; 10. студент постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність в ході гурткового заняття. 11. здав вчасно документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою групового керівника виробничої історико-краєзнавчої практики; 12. загальна оцінка діяльності в закладі позашкільної освіти студента – практиканта з боку вихованців гуртка, батьків, керівника гуртка, керівників виробничої історико-краєзнавчої практики «задовільна». Оцінка «незадовільно» (1–49 балів) ставиться за умов, коли за період практики виявлено неготовність студента до навчально-виховної роботи в закладі позашкільної освіти в наслідок слабких знань з базових предметів і методики їх викладання, або недобросовісного ставлення до своїх обов'язків. Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним гурткових занять і виховних заходів оцінена методистами на «незадовільно» відповідно до встановлених критеріїв. Порушення техніки безпеки, трудової дисципліни також може стати підставою для оцінки «незадовільно».
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Передбачається виконання всіх форм роботи, відсутність невиконаних завдань.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план, залікову книжку студента. У разі отримання негативної оцінки під час складання заліку студенту надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. За умов отримання негативної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії студент відраховується з університету. Підсумки проведення виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти) обговорюються на засіданні кафедри історії України і методики викладання історії, а загальні результати практики підсумовують на засіданні вченої ради факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
7. Політика виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти)	
Академічна доброчесність: У Прикарпатському університеті навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (http://surl.li/dztjc), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (http://surl.li/evnhu), Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя	

Стефаніка (<http://surl.li/eonvn>).

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студенту повторно виконати необхідний вид роботи.

Виконання усіх завдань виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти) обов'язкове.

Відвідування виробничої практики є обов'язковою умовою успішного складання заліку. За умови відсутності студента(-ки) на базі практики з поважної причини здобувач освіти має право на повторне проходження практики за умови надання відповідних документів та за рішенням керівництва підрозділу університету. У разі дистанційної/змішаної форми організації праці практики в закладі позашкільної освіти, здобувач освіти має право проходити практику у відповідній формі ЗПО.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаніка» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf> Неформальна освіта вітається проходження навчальних курсів з використанням різних освітніх платформ, які можуть стати корисними у підготовці матеріалів виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти).

8. Рекомендована література

1. Агаркова М. Особливості використання експонатів шкільного музею у процесі викладання історії та позаурочній роботі // Збірник наукових праць [Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди]. Серія : «Історія та географія». – 2011. – Вип. 41. – С. 161–164.
2. Баженов Л. В. Проблема упорядкування краєзнавчих навчальних дисциплін // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 28–31.
3. Биковська О. В. Позашкільна освіта і компетентнісний підхід // Освіта для сучасності = Edukacja dla współczesności : зб. наук. пр. : у 2 т. / М-во освіти і науки України, НАПН України, НПУ імені М. П. Драгоманова та ін. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Т. 1. – С. 269–276.
4. Биковська О. В. Правове забезпечення позашкільної освіти // Правове забезпечення реформи освіти в Україні : матер. парлам. слухань у Верховній Раді України 9 груд. 2015 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти. – К. : Парлам. Вид-во, 2016. – С. 66–68.
5. Биковська О. В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2012. – № 2. – С. 24–30.
6. Биковська О. Педагогіка позашкільної освіти як субдисципліна педагогіки // Рідна школа. – 2016. – № 11–12. – С. 48–53.
7. Биковська О. В. Освіта як система. Тріада «Людина–Освіта–Держава» // Рідна школа. – 2017. – № 10–11. – С. 68–75.
8. Биковська О. Позашкільна освіта: міжнародний досвід і кращі практики громадянського виховання дітей і молоді : моногр. – Суми, Університетська книга, 2017. – 176 с.
9. Биковська О. Позашкільна освіта: навчальні програми закладів вищої освіти / за ред. проф. О. В. Биковської; укл. доц. Н. В. Кардаш, доц. Л. М. Олексюк-Казо та ін. – К. : НПУ, 2017. – 82 с.
10. Бугрій В. Теоретичні засади туристсько-краєзнавчої роботи в сучасній загальноосвітній школі України // Вісник ЛНУ імені Т. Шевченка. – Луганськ, 2010. – № 16. – С. 169–174.
11. Верменич Я. В. Суб'єктивні межі та об'єктивні можливості історичного краєзнавства: деякі

- міркування щодо осмислення шляхів місцевої історії // Український історичний журнал. – 2008. – Вип. 2. – С. 129–144.
12. Волинець І. Якою має бути МАНівська робота // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2006. – № 10. – С. 10–12.
13. Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_075
14. Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України // Історія України – 2009. – № 22–24. – С. 54–63.
15. Гайда Л. Формування нормативно-правової бази діяльності музеїв при навчальних закладах України // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 49–56.
16. Гайда Л. Краєзнавча експедиція як форма діяльності шкільного музею // Краєзнавство. – 2010. – № 1–2. – С. 178–185.
17. Галицька-Дідух Т.В. Наскрізна програма практики для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія). – Режим доступу: <http://surl.li/mgqxq>
18. Гуменюк Г. М. Формування національної самосвідомості учнів середнього шкільного віку засобами туристсько-краєзнавчої роботи. – Івано-Франківськ, 2008. – 158 с.
19. Дем'яненко В. Б., Серьожников О. М. Сучасний стан проблеми активізації дослідницької діяльності учнів Малої академії наук України // Наукові записки Малої академії наук України [Текст]: зб. наук. праць. – К., 2016. – Вип. 8. – С. 80–90.
20. Дерев'янюк Н. Формування громадянської культури слухачів гуртків Івано-Франківського обласного відділення МАН у закладах нового типу // Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці [Текст]: збірник наукових праць. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 283–286.
21. Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство в Україні та формування гармонійно розвиненої творчої особистості. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. (Івано-Франківськ, 26–28 травня 2009 р.) / за ред. Завгородньої Т. К. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – 228 с.
22. Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія станом на 1 січня 2005 року). – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_017/print1510032979532000
23. Дослідницька робота МАН // Рідна школа. – 2008. – № 7–8. – С. 43–57.
24. Дудар О. Використання елементів музейної педагогіки в навчально-виховному процесі // Заступник директора школи. – № 4. – С. 48–53.
25. Європейська соціальна хартія. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062
26. Загальна декларація прав людини. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015
27. Закон України «Про освіту». – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
28. Закон України «Про охорону дитинства». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
29. Закон України «Про позашкільну освіту». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
30. Закон України «Про позашкільну освіту» // Освіта України : нормативно-правові документи : зб. нормат. док. / голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Міленіум, 2001. – С. 229–251. (Нормативно-правові документи).
31. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. – К. : Юнісеф, 2002. – 318 с.
32. Івано-Франківське обласне відділення МАН [сайт]. – Режим доступу: <http://ivano-frankivsk.man.gov.ua/>
33. Історичне краєзнавство. Як написати науково-дослідницьку роботу: запитання та відповіді / І. А. Коляда, Я. М. Камбалова, О. Ю. Кириєнко; [відп. за вип. канд. філос. н. Лісовий О.В., Неділько

С.В.]. – К., 2021. – 172 с.

34. Караманов О. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – № 3 (152). – С. 5–12.

35. Караманов О. Музей – школа – університет : особливості педагогічної взаємодії в сучасному «суспільстві знань» // Освіта та педагогічна наука. – 2013. – № 4. – С. 44–50.

36. Коляда І. А., Кирієнко О. Ю. Юні історики-дослідники : навч.-метод. посіб. з історії України / [відп. за вип. О. Лісовий]. – К., 2015. – 371 с.

37. Королько А. Гурткова історико-краєзнавча робота у закладах вищої освіти: зміст та особливості // Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти в умовах Нової української школи. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 18 травня 2023 р. / За наук. ред. М. Ю. Косила і А. З. Королька. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2023. С. 10–19. – Режим доступу: <https://kiu.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2023/12/materialy-zbirnyka-konferentsii-istoryko-kraieznavcha-diialnist-u-zakladakh-osvity-v-umovakh-nush.-m.-ivano-frankivsk.-18.05.2023-r.-maket.pdf>

38. Королько А. Наступність дослідницько-пошукової краєзнавчої роботи закладів загальної середньої і вищої освіти // Історико-краєзнавчі дослідження в умовах нової української школи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (16 листопада 2022 року в режимі онлайн) / упоряди.: Завалевський Ю.І., Дубовик О.А., Коломоєць Г.А., Максимець Д.С., Боднарчук С.М. – Чернівці: Букрек, 2022. – С. 46–57.

39. Королько А. Історико-краєзнавча робота у закладі вищої освіти як складова частина популяризації вивчення історії Прикарпаття // Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти: проблеми і перспективи. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 22 квітня 2021 р. / За наук. ред. М. Ю. Косила і А. З. Королька. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2022. С. 15–22. – Режим доступу: <https://kiu.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2022/12/Матеріали-збірника-конференції-Історико-краєзнавча-діяльність-у-закладах-освіти.-2022.-Ред.-№2.pdf>

40. Королько А. Історико-краєзнавча робота у закладах вищої освіти (на прикладі гуртка «Історичне краєзнавство» Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді) // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова еліта у розвитку держав». – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. – С. 107–111.

41. Королько А., Перегінець О. Використання інструментів гейміфікації у позашкільній історичній освіті // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. – 2023. – № 2 (210). – С. 98–104. – Режим доступу: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/273961/271347>

42. Королько А., Коляда І., Камбалова Я. Реалізація інноваційної освітньої практики сучасного музею та музейно-педагогічна програма як соціальна технологія // Проблеми дидактики історії: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 14. С. 96–104.

43. Королько А., Прокопів Л., Кречко В. Особливості впровадження музейної педагогіки в сучасному інноваційному освітньому просторі України (на прикладі музеїв міста Коломиї) // Гірська школа українських Карпат. 2020. № 22. С. 88–94. – Режим доступу: <https://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/4306>

44. Клочкова А. В. Виховання лідерських якостей у юних науковців шляхом залучення їх до науково-дослідницької роботи в територіальному відділенні Малої академії наук // Обдарована дитина. – 2009. – № 7. – С. 33–41.

45. Ковбасенко Л. І. Мала академія наук України як пріоритетна форма позашкільної освіти // Обдарована дитина. – 2001. – № 3. – С. 30–34.

46. Колотуха О.В. Ресурсний потенціал дитячо-юнацького туризму в Україні. – К.: Укрдержцентр туризму і краєзнавства учнівської молоді, 2005. – 116 с.

47. Конвенція ООН про права дитини. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021

48. Концепція позашкільної освіти, розроблена за грантом Президента України на наукове дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації». – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/1142017-rp-21950>
49. Косило М. Ю. Передумови становлення туристсько-краєзнавчої роботи в Україні // Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство в Україні: досвід, проблеми, пошук. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2010. – С. 37–44.
50. Косило М. Ю. Передумови зародження позашкільної краєзнавчої роботи в Україні // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 37–40.
51. Косило М. Розвиток туристсько-краєзнавчої роботи у позашкільних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Монографія. – Івано-Франківськ : Видавництво Кушнір Г. М., 2018. – 288 с.
52. Костиця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. – К: Вища школа, 1995. – 224 с.
53. Курілова В. Туристично-краєзнавча робота в школі як засіб морального та фізичного розвитку підростаючого покоління // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені Г. Сковороди. – Миколаїв, 2015. – № 3. – С. 147–151.
54. Мазак С., Яцуляк Н. Історичне краєзнавство на уроках суспільних дисциплін та в позаурочний час // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 38–44.
55. Майко С. Шкільний музей як форма додаткової освіти // Педагогічний пошук. – 2017. № 2. – С. 64–66.
56. Маланюк Т. З. Патріотичне виховання учнів основної школи засобами туристсько-краєзнавчої роботи: монографія. – Івано-Франківськ, 2017. – 304 с.
57. Маланюк Т. З. Туризм і краєзнавство в школі: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2009. – 104 с.
58. Методичні рекомендації щодо засад діяльності музеїв історичного профілю дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів // Історія України – 2015. – № 13 – С. 5–7.
59. Наровлянська М.Д., Наровлянський О.Д., Пустовойт В.О. Шкільний туризм. – К.: Шкільний світ, 2009. – 128 с.
60. Неформальне навчання чи неформальна освіта: введення нових термінів чи «підміна понять». – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/873-neformalne-navchannya-chi-neformalna-osvita-vvedennya-novikh-terminiv-chi-pidmina-ponyat>
61. Нормативна база діяльності музеїв навчальних закладів системи Міністерства освіти і науки України / МОН України, УДЦТК учн. молоді; уклад. Матюшенко О.К., Савченко Н.В. – К.: УДЦТК, 2006. – 28 с.
62. Організація відпочинку та оздоровлення дітей : концепції, технології, досвід / [Биковська О. В. (кер. авт. кол.), Вагнер С. І., Горбинко В. М. та ін.]. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 208 с.
63. Позашкільна освіта в Україні : навч. посіб. / [Биковська О. В., Бут С. В., Дмитренко О. П. та ін. ; за ред. О. В. Биковської]. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2006. – 224 с.
64. Позашкільна освіта: концептуальні засади в умовах реформування системи освіти України. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/435-pozashkilna-osvita-kontseptualni-zasadi>
65. Позашкільний туризм і краєзнавство в Україні: історія та сьогодення / упор. Н. Савченко, М. Косило, О. Наровлянський. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2010. – 408 с.
66. Положення про позашкільний навчальний заклад. Книга керівника позашкільного навчального закладу. Довідково-методичне видання/ упор. З.М. Рудакова, Л.М. Павлова. – Харків: Торгсінг плюс.2006. – С. 66–76.
67. Положення про Малу академію наук учнівської молоді. Затверджене наказом Міністерством

- освіти і науки України від 09.02.06 р., № 90 // Інформ. збірник Міністерства освіти і науки України. – 2006. – Берез. (№ 20). – С. 51–61.
68. Положення про музей при навчальному закладі, який перебуває у сфері управління Міністерства освіти і науки України // Інформ. зб. МОН України. – 2014. – № 1195. – С. 23–27.
69. Положення про музей при закладі освіти системи міністерства освіти України // Туризм і краєзнавство. Інформаційно-методичний вісник. №9. Спецвипуск «Шкільне краєзнавство». – К., 1998. – С. 17–23.
70. Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2023. – Режим доступу: https://vvnv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/128/2018/05/pol_pro.pdf
71. Програми з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого та військово-патріотичного напрямів. Збірник програм / заг. ред. М.Ю. Косило, В.Є. Кімакович. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2018. – 540 с.
72. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К.: Видавництво Кондор, 2011. – 338 с.
73. Прожого В. Музейна педагогіка: залучення молоді до вивчення та збереження історичної спадщини // Педагогічна майстерня. – 2018. – С 23–27.
74. Реєнт О. П. Освітнє краєзнавство як загальнодержавна справа // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 11–16.
75. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя». – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_975
76. Стежками рідного краю. На допомогу вчителям та класним керівникам загальноосвітніх закладів / Під редакцією М. Вереса. – Івано-Франківськ, 2008. – 170 с.
77. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О.В. Биковської. – К.: ІВЦ АЛКОН, 2018. – 96 с.
78. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
79. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу // Вибрані твори : В 5 т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т. 1. – С. 401–637.
80. Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка: теорія, історія, практика. – Київ: Праймдрук, 2011. – 298 с.
81. Теоретико-методичні основи виховання творчої особистості учнів в умовах позашкільного навчального закладу: матеріали науково-практичної конференції (Київ, 30–31 березня 2006 р.). – Київ: Київ Грамота, 2006. – 183 с.
82. Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти: аналітичні матеріали / М.П. Вовк, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Н.О. Філіпчук; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2022. – 278 с. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/731924/1/АНАЛІТИЧНІ%20МАТЕРІАЛИ.pdf>
83. Треф'як Я. Теоретичні основи краєзнавства // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 5–13.
84. Треф'як Я. Позакласна краєзнавча робота як один із засобів національного виховання дітей та учнівської молоді // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 13–21.
85. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі. – Івано-Франківськ, 2002. – 110 с.
86. Удовиченко І. Музейна педагогіка : теорія і практика : науково-методичний посібник. – К.: Логос, 2017. – 72 с.
87. Фольклорно-літературне краєзнавство в школі. Вип. 1 / за ред. Л. Кіліченко. – Івано-

Франківськ, 1991. – 30 с.

88. Шавалда Л. Музейна педагогіка : від традицій співпраці до використання нових педагогічних технологій // Рідна школа. – 2014. – № 12. – С. 52–56.

89. Biała Książeczka. Współpraca młodzieży w Europie. – Kraków, 2004. – 88 s.

90. Bykowska O. Theoretical and methodological principles of non-formal education in Ukraine // Wczesna edukacja dziecka. – Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej. – Numer I. – Kraków : Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, 2012. – P. 125–130.

91. Kovalčíková I. Úvod do pedagogiky. – Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2007. – 152 st.

Викладач

Доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько А. З.